

Blad

Uitgave van KNNV afdeling Alkmaar – Den Helder
en IVN Noord-Kennemerland

Juni 2026
85

Natuurvereniging
KNNV
Alkmaar-
Den Helder

Noord-Kennemerland

INTELLIGENTE HOMMELS
SLANKE KNOTSSLAK

Inhoud Blad

Even voorstellen: nieuw redactielid Blad	3
Interview	4
Gemeen (36)	6
Ga je ook mee met het IVN-weekend?	7
Is de taxus mijn redding?	8
Alledaagse vlinders	9
Een slanke knotsslak in het Marsdiep	10
Bruine eikenpage	12
Hommels zijn slimmer dan gedacht	14
Wat eten we?	17
De terugkeer van de pad?	18
De Bikkels	21
Sloot en Plas	23
Nieuwe leden IVN en KNNV	27
Lezingen Alkmaar	24
Lezingen Den Helder	26
Werkgroepen KNNV	27
Werkgroepen IVN	28
Gegevens KNNV – en IVN werkgroepen	29
Achterblad	32

Blad is een gezamenlijke uitgave van KNNV afd. Alkmaar – Den Helder en IVN Noord-Kennemerland. ISSN 2210/416X

Redactie:

Ger Augustus blad@ivnkn.nl
Wim de Groot
Emma van Andel
Keat Kho (vormgeving, keatkho@gmail.com)

Uiterste inzenddatum voor Blad nr 85: 15 juli 2026.

Te late inzendingen worden mogelijk niet geplaatst!

Tekst aanleveren als **Word document**. **PDF bestanden worden niet geplaatst**. **Maximale lengte circa 1000 woorden**.

Langere verhalen alleen na overleg met de redactie.

Foto's **altijd apart** als jpg bestand opsturen (lieft meer dan 1.0 Mb). Geef ze een **naam** die als ondertitel gebruikt kan worden.

Tenzij anders vermeld, zijn de foto's van de auteur.

Alles naar: redactiebladivnknv@gmail.com

De redactie behoudt zich het recht voor stukken in te korten, te redigeren (bij ingrijpende veranderingen in overleg met de auteur) of te weigeren.

Foto: Wim de Groot
Grote koekoekshommel, *Bombus vestalis*

EVEN VOORSTELLEN: NIEUW REDACTIELID BLAD

Beste lezers, mijn naam is **Emma van Andel** en ik ben nieuw bij de redactie van Blad. Graag vertel ik wat over mezelf en hoe ik hier terechtgekomen ben.

Ik ben opgegroeid in Leusden, met de Utrechtse Heuvelrug om de hoek. Toch zat ik als kind vooral binnen te lezen, spelletjes of puzzels te doen, piano te spelen – hobby's die ik overigens nog steeds heb. Vogeltjes vond ik wel interessant en ik bladerde regelmatig door een boekje over tuinvogels. Na de middelbare school wilde ik naar het conservatorium, maar op het laatst besloot ik een andere kant op te gaan: ik ging biologie studeren in Utrecht. Werkelijk alles wat ik daar leerde was machtig interessant en mijn verwondering voor de natuur groeide. Een 'typische' bioloog, die weet hoe elk plantje en beestje heet, ben ik echter nooit geworden. Ik specialiseerde me in de gedragsbiologie en neurowetenschappen. Momenteel werk ik als senior onderzoeker bij het Kenniscentrum ADHD van de Parnassia Groep in Den Haag, waar ik vorig jaar gepromoveerd ben op het gebied van slaapproblemen bij ADHD. Ik ben dus wel wat afgezwaid van de biologie!

Destijds woonde ik in Scheveningen, op loopafstand van het strand. Vooral tijdens wat minder goede periodes

heb ik daar enorm veel aan gehad. Toch begon de drukte van de Randstad me parten te spelen en in juli 2021 ben ik samen met mijn partner Michiel verhuisd naar Egmond aan Zee. Wat een rijkdom om al die rust, ruimte en natuurpracht zo dichtbij te hebben! In mijn vrije tijd wandel ik dan ook graag en ben ik wat aan het amateurvogelen. Michiel is inmiddels ook aangestoken en maakt prachtige plaatjes met zijn telelens. Naast ons mooie Nederland heeft het ruige, dramatische Schotland een speciale plek in mijn hart en is het wonderschone Noorwegen ook favoriet.

Tijdens IVN-wandelingen werd ik geraakt door het enthousiasme van de gidsen. Ik besloot lid te worden en mijn ogen open te houden voor manieren om actief bij te dragen. Toen ik de oproep voor nieuwe redactieleden zag in Blad 82, sprak dit me direct aan. Hoewel het niet hands-on iets in de natuur is, past het goed bij mijn voorliefde voor zowel natuur als taal en is het goed te combineren met mijn baan. Ik kijk ernaar uit om bij te dragen aan vele mooie nummers van Blad en het lijkt me een mooi begin om actiever te worden binnen IVN.

Interview

Johan Bos

"Bent u vogelaar, meneer?", zegt een meisje van pakweg 18 jaar. "Dat heb je goed gezien", antwoord ik.

"Ik zag het aan uw verrekijker. Mijn opa vogelt ook..."

Oei, dat was even een pijnlijke realitycheck...

Ik sta tegenover zes jonge zorgstudenten, pal voor Huize Westerlicht in Alkmaar, dat nu een opleidingscentrum is voor Noordwest Ziekenhuis (NWZ). Ik was zojuist naar buiten gelopen na een gesprek met de bouwbazen en de Omgevingsdienst over de lichtuitstraling van de nieuwbouw fase 1 op het Daslookpad in de Westerhout.

De studenten genieten pauze en staan op het punt om een rondje te wandelen.

'Hebben jullie de lepelaars al gezien?', vraag ik.

'Nee', klinkt het in koor. 'Waar zitten die dan?'

'Daar...!'

'O ja, misschien gaan we wel even kijken.'

Ik denk: dit is mijn kans.

'Hebben jullie wel eens gehoord van de KNNV?'

Ze kijken me verbijsterd aan, alsof ik een raadselachtige toverspreuk uit Harry Potter op ze heb losgelaten.

'De wat...?'

'De Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging', probeer ik, daarbij het risico incalculerend dat ze nu onmiddellijk op de vlucht zullen slaan.

Maar het valt mee. Ze zijn heel beleefd, aardig en geïnteresseerd. Mocht 'opa' ooit het ziekenhuis in raken dan is het wellicht een zegen dat er nog steeds studenten als deze zijn die je dan helpen met je ontbijt, lunch of avondmaaltijd.

Dan probeer ik snel een bruggetje te slaan.

'De KNNV doet ook aan zorg. Maar dan voor de natuur.'

'Hoe dan?', willen ze weten.

'Nou, we hebben bijvoorbeeld de Alkmaarderhout beschermd, want het nieuwe ziekenhuis zou aanvankelijk een flink deel van het park opslokken.'

Dat blijkt veel ongrijpbare informatie te zijn. Ze kijken er goedkeurend, noch afkeurend bij, want die jaren slepende vergunningprocedure voor NWZ, die in 2016 begon, is ze ongetwijfeld volledig ontgaan.

'Jullie weten toch dat de natuur helpt bij het herstel van patiënten?', poog ik het gesprek te reanimeren.

Daar hebben ze wel eens iets van gehoord.

'De bodem van zo'n oud bos is heel belangrijk. Want weten jullie waar antibiotica vandaan komt?', spring ik over op mijn belerende modus.

Ze kijken me aan, met vraagtekens in de ogen.

'Uit de bodem', roep ik enthousiast.

Ze proberen nog steeds geïnteresseerd over te komen, wat ik erg kan waarderen. Want wat moet je als aanstormend zorgtalent als ineens zo'n wildvreemde vogelaar je aan de praat houdt? De onrust neemt zichtbaar toe.

'OPA' VOGELAAR POLST JEUGD OVER DE KNNV

'We hebben niet zo lang pauze, meneer. We gaan nog maar even lopen.'

Dit is duidelijk mijn laatste kans...

'Maar jullie houden toch wel van de natuur? Als je vrij hebt ga je dan niet lekker naar buiten?'

'Mmmwah, ja, soms, als het niet regent', is de samenvatting van hun onderlinge gemompel.

Dan pakt een van de meiden haar telefoon en scrollt er demonstratief op.

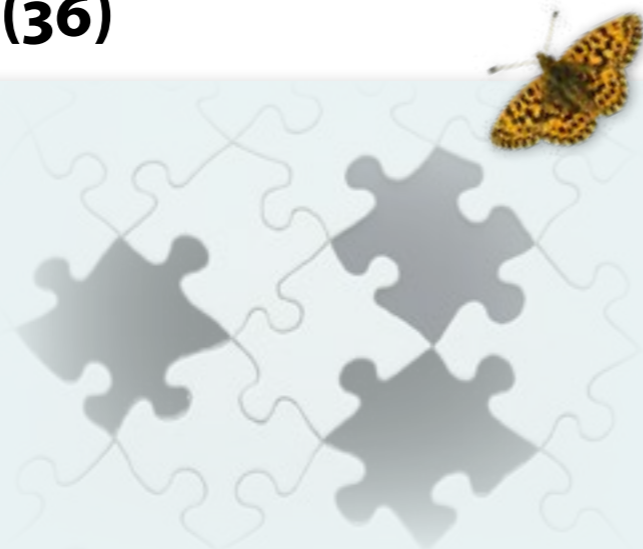
Bijdehand zegt ze: 'Ja hoor, meneer, wij genieten er op deze manier van...'

We nemen afscheid. Ik ga even bij de lepelaars kijken en beseft dat we nog een lange weg te gaan hebben bij het interesseren van de jeugd voor de – hou je vast – K N N V...

Foto: Wim de Groot

GEMEEN (36)

Test je soortenkennis met het op naam brengen van de afgebeelde soorten. Mijn foto's zijn in Noord-Holland boven het Noordzeekanaal gemaakt. De soortnamen hebben iets gemeen. Met het herkennen van twee soorten heb je een overeenkomst die kan helpen bij het op naam brengen van een mogelijk lastiger derde soort. De volledige oplossing bestaat uit de **drie soortnamen én hun gemeenschap**. Zij die wel de drie soortnamen correct hebben maar niet de overeenkomst, ontvangen een eenmalige tip. Doe ook mee en stuur je oplossing uiterlijk 10 Juliw naar ruudcosters27@gmail.com

foto 1

foto 2

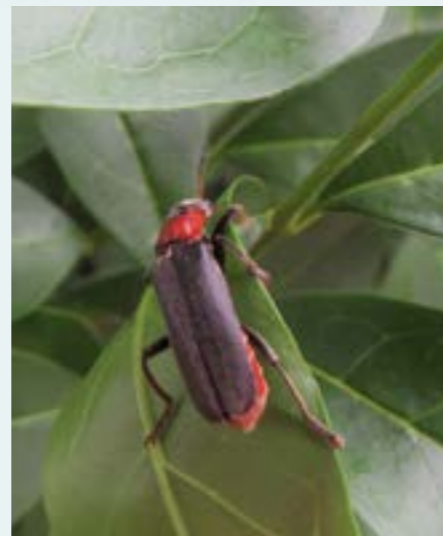

foto 3

De oplossing van Gemeen 35.

Van de soorten braamsluiper, meidoornkielwants en lindepilstaart bleek voor sommigen alleen de eerste een iets lastiger te nemen horde. De overeenkomst is dat het begin van de drie soortnamen tot het plantenrijk behoren.

Peter de Greeuw, Peter de Zwart, Marian van der Laan, Johan Eilering, Michel Ruhland, Jan Verkaik, Mart van Zweeden, Rina Klous & Jacos Jes, Freek Kalsbeek, Marja Apeldoorn, Hanneke Reitsma, Gerard Langedijk en Ans Roos vonden de correcte oplossing. Een deelnemer slaagde daar niet in.

Een tweede correcte oplossing werd gevonden door Johan Eilering ("Blijk-

baar moet je in de natuur niet alleen goed kijken, maar ook oppassen dat de namen je niet steken—ze zijn allemaal verrassend scherp geformuleerd. Bramen, doornen en pijlen kunnen zeer onaangenaam zijn"), Gerard Langedijk ("een prikkelrijke opgave").

Mart van Zweeden kon de oplossing verfijnen met "oplopend naar grootte". Hanneke Reitsma legde de vraag ook voor aan AI dat evenmin moeite had met de oplossing: "Ze zijn alle drie vernoemd naar de specifieke plant of struik die een centrale rol speelt in hun leven".

Luidt deze AI-oplossing het einde van GEMEEN in?

GA JE OOK MEE MET HET IVN-WEEKEND? JE BENT VAN HARTE WELKOM!

Een weekend vól natuurbeleving, kennisverrijking en gezelligheid, daar staat het jaarlijkse IVN-weekend voor! Probeer het eens!

Dit jaar zal het weekend plaatsvinden op **21, 22 en 23 augustus 2026**.

We hebben een groepsaccommodatie gevonden in **Schaijk**, op recreatiepark De Heidebloem.

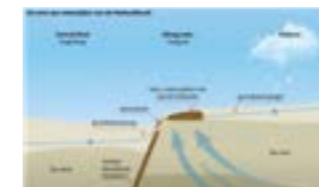
Het park ligt vlakbij het unieke natuurgebied De Maashorst

We starten het weekend op vrijdagmiddag, de deelnemers zijn tussen 15:30 en 16:00 uur welkom. Na de koffie/thee met wat lekkers en een frisje of alcoholisch drankje gaan we op tijd aan tafel. 's Avonds krijgen we van IVN-gidsen een rondleiding door de Vlinderrij, een vlindertuin die is aangelegd in samenwerking met De Vlinderstichting.

Op zaterdag stappen we op de fiets. Je kunt je eigen fiets meenemen of een (elektrische) fiets huren bij de fietswinkel in het dorp.

We fietsen het naastgelegen natuurgebied De Maashorst in met maar liefst 1400 hectare aan bossen, heidevelden, stuifduinen, vennen en oude dreven. Ook hier staan IVN-gidsen klaar om op zoek te gaan naar de "Big Five": de wisent, de tauros, de exmoorpony, reeën en de das. Het laatstgenoemde dier zullen we waarschijnlijk niet spotten, want het is een schuw nachtdier, maar zeker verhalen over het dier horen en sporen zien. En in augustus zullen we zeker kunnen genieten van de bloeiende heide!

Na de lunch verkennen we het Sint Annabos. Dit bos heeft een **uniek stuk natuur, dat nergens anders in Europa te vinden is: het Wijstgebied, dat uitgeroepen is tot Unesco Geopark!** Doordat miljoenen jaren geleden het continent Afrika op de Europees-Aziatische aardplaat is gebotst, is de Peelrandbreuk ontstaan. Die is in het Sint Annabos te zien met een bijzonder verschijnsel op de hoge kant van de breuk. Die hoge kant is natter dan de lage kant en heeft gekleurd water! Hoe dat komt en welke bijzondere vegetatie er te vinden is, dat gaan de gidsen ons allemaal uitleggen. 's Avonds is er een uitgebreid diner en daarna spelen we een natuurspel.

Zondag verlaten we Schaijk en rijden met auto's richting de Maas. De Hemelrijkse Waard is een stoer natuurgebied in beheer bij Natuurmonumenten. Door de nevengeul, die parallel aan de Maas is gegraven, en weilanden die zijn afgegraven, is ondiep en rustig water ontstaan. Hier maken vissen, vogels en planten dankbaar gebruik van. We maken een mooie wandeling door het gebied o.l.v. bevlogen gidsen.

In de middag zullen we een vogeluitkijktoren bezoeken en hopen we natuurlijk op bijzondere vogels. Wat we verder op het programma hebben houden we nog even geheim.

Bij de prijs van € 225,- p.p. voor het hele weekend (vrijdagmiddag t/m zondagmiddag) zijn 2 overnachtingen, alle excursies en alle maaltijden inbegrepen. De enige voorwaarde is dat je lid bent van het IVN Noord-Kennemerland. En met veel speciale wensen kunnen we rekening houden!

Heb je zin gekregen om mee te gaan? Meld je dan snel aan, want vol is vol!

Dat kan bij:

Peter Brouwer (pcj.brouwer@quicknet.nl) of

Marja Apeldoorn (marja.apeldoorn@kpnmail.nl).

We gaan er een mooie natuurervaring van maken!

Peter Brouwer, Marijke Brouwer en Marja Apeldoorn.

IS DE TAXUS MIJN REDDING?

Ger Augustus

Tijdens mijn chemotherapieën ben ik behandeld met docetaxel. Er is enigszins sprake van een feest der herkenning, want docetaxel is afkomstig uit de naalden van de Europese taxus, *Taxus baccata*. De herkenning wordt veroorzaakt door de aanwezigheid van een taxus in de Hortus van Alkmaar, waar ik als vrijwilliger werk. De boom staat enigszins verscholen achter de tunnelkas en is dan ook geen onderdeel om tijdens een rondleiding ter sprake te brengen. Ik kom de boom van zeer nabij tegen als de tunnelkas aan de buitenzijde wordt schoongespoeld en vooral wordt ontdaan van het kleverige sap van de eik die op korte afstand staat!

Docetaxel wordt niet direct uit de boom gewonnen. Er wordt een stof uit de naalden van de taxusboom gehaald wat in het laboratorium omgezet wordt in docetaxel.

Boom van leven en dood.

De chemo's zijn de aanleiding om mij te verdiepen in deze plant, waarvoor ik gebruik maak van gegevens die ik op internet aantref. Ik merk dat mijn grootste belangstelling naar de mythologie van de plant gaat. De taxus of venijnboom staat in de mythologie bekend als boom van leven en dood vanwege zijn giftigheid, groenblijvend karakter en enorme ouderdom. Bij de Grieken en de Romeinen was de taxus gewijd aan de godin van de onderwereld. Dat is bij de Grieken Persephone. Als dochter van Zeus en Demeter werd ze ontvoerd door Hades, de god van de onderwereld, en werd ze zijn echtgenote en de koningin van het dodenrijk. Ze staat ook bekend als godin van de lente.

Keltische krijgers vergiftigden speerpunten met het sap van de boom.

De boom kan oud worden en is altijd groen wat de onvergankelijkheid symboliseert. Taxussen werden dan ook vaak bewust op kerkhoven geplaatst als symbool van opstanding en om de doden te beschermen. Takjes werden als talisman gedragen tegen hekserij en ziekte. Misschien moet ik dan ook maar een takje gaan dragen!

De taxus als symbool van dood en wedergeboorte.

De taxus is een inheemse naaldboom. Hij groeit erg langzaam in een lang leven. Nadat de gletsjers zich na de laatste ijstijd teruggetrokken hadden, bestond 80% van de grote Europese bossen uit taxusbomen. De taxus komt het meest tot zijn recht als hij alleen staat. De taxus is de enige boom die onder beuken kan groeien. Zijn naalden zijn

groen en staan in een rozet bijeen. Ze kunnen ongeveer 7 jaar lang aan de boom blijven. De taxus is tweehuizig.

Als de taxus niet gesnoeid wordt, groeien zijn takken naar de grond en vormen nieuwe boompjes, die in verbinding staan met de moederboom. Op die manier kan wel een struikachtige boom ontstaan.

In het najaar verschijnen de 'rode bessen'. Die rode kleur is van een bekervormig vlezig omhulsel. Dat is niet giftig en bevat veel vitamine C. De bes is aanvankelijk groen, later zwartachtig en zit uiteindelijk in dat omhulsel.

De naam venijnboom heeft betrekking op de voor mens en dier giftige bessen en naaldachtige blaadjes. Het woord taxus is afgeleid van het Griekse taxon wat boog betekent. U raadt het al: van taxushout werden bogen en schilden gemaakt. Het woord toxisch (giftig) is van taxus afgeleid.

In Engeland werd de boom gezien als poort naar de wereld der geesten. Op kerkhoven plantte men takjes van de taxus om de overledenen te helpen de weg naar het hiernamaals te vinden. Ik bezoek de begraafplaats in Alkmaar en kom oog in oog te staan met de nodige taxussen. Opvallend vind ik ook de aanwezigheid van de levensboom (*Thuja*).

ALLEDAAGSE VLINDERS

– deel 18 – Heivlinder (*Hipparchia semele*)

(10 wetenswaardigheden over een alledaagse soort, welke daardoor met andere ogen bekeken kan worden)

Verzameld door Ruud Costers (ruudcosters27@gmail.com)

1. Dit zandoogje toont zelden de bovenkant van zijn voorvleugels met de twee donkere ogen. In de staarthoek van de achtervleugel is meestal een donkere oogstip met witte punt te zien. In uitzonderlijke gevallen ontbreken alle ogen.
2. De bovenzvleugels van het vrouwtje zijn uitgebreider en contrastrijker oranje getekend dan die van de mannetjes die overwegend grauwbrown zijn.
3. Hij vliegt van eind juni tot medio september in een generatie. Mijn persoonlijke fenologische datagrenzen in de Noordkop stemmen hiermee overeen: 30 juni (2023) en 18 september (1997).
4. Omdat de Nederlandse populatie de laatste 25 jaar gehalveerd is, staat hij als 'gevoelig' op de Rode Lijst.
5. De gemiddelde duur van de stadia is voor ei 18, rups 285 (traag!), pop 34 en vlinder 22 dagen.
6. Het vrouwtje legt 30 eitjes per dag. Haar maximale eiproductie wordt geschat op 250.
7. De rupsen leven op schapengras en buntgras. Zij eten vooral gedurende de nacht.
8. De imago's voeden zich met sap van berken en eiken. Nectar peuren zij vooral van struikhei, akkerdistel en langs de kust van blauwe zeedistel, zoals foto 2 laat zien.
9. Bij warm weer draaien zij met dichtgeklapte vleugels met de kop in de richting van de zon. Het beschenen lichaamsoppervlak wordt zo klein mogelijk en werpt geen schaduw, een schoolvoorbeeld van camouflage.
10. De heivlinder kan, evenals de atalanta, onverstoord lang op je kleding plaatsnemen.

Heivlinder 20 juli 2024 Pettemerbos

Heivlinder (op blauwe zeedistel) 30 juli 2022 Pettemerduinen

Foto's: Ruud Costers

EEN SLANKE KNOTSSLAK IN HET MARSDIEP

Pieter Korstanje

Iedereen heeft wel zo'n lijstje, met diersoorten die hij graag eens zou willen zien. Op mijn lijstje stond het waarnemen van een zeenaaktslak. Er komen soms bijzondere foto's voorbij van zeenaaktslakken in mooie kleuren en wonderlijk gevormd. Ondanks dat ik regelmatig langs de seekant ben te vinden, was een zeenaaktslak nog nooit mijn pad gekruist. De excursie van de Strandwerkgroep op 19 april van dit jaar bracht daar verandering in. We vonden een slanke knotsslak!

Wilbert Kerkhof had voor de Strandwerkgroep deze keer een excursie georganiseerd naar Den Helder, waar zeewierdeskundigen Luna van der Loos en Frank Perk die middag aan de slag gingen om wat zeewiermonster te verzamelen voor onderzoek in Naturalis. Het was een zonnige middag, maar de noordenwind maakte het best wel fris. Door de straffe noordenwind bleef het verwachte zeer lage water helaas uit, wat maakte dat de wat dieper gelegen zeewierzone voor ons onbereikbaar bleef. Frank stapte toch met waadbreek aan het woelige water in en wist diverse soorten wier voor ons aan wal te brengen. We vonden onder andere Hollands hoorntjeswier en donker buiswier. Japans bessenwier was talrijk aanwezig. Het

dynamische milieu van het Marsdiep vormt daarnaast een geschikt biotoop voor een zeldzaamheid: vingerwier. Frank vertelde dat vingerwier in Nederland alleen is te vinden in Den Helder, langs het Marsdiep en aan de overzijde, op de stenen kust van Texel. Het duurde even voordat het water voldoende was gezakt om een mooi exemplaar te pakken te krijgen, maar uiteindelijk werd een gave plant boven water gehaald. Inclusief een stevige voet met zuignappen, waarmee hij aan de stenen vast zit.

Marsdiep

Omdat we even moesten wachten totdat het water voldoende was gezakt, liet Luna ons wat andere interessante dingen zien. Ze vond wat takjes van een hydropoliep, waar eipakketjes op zaten van een zeenaaktslak. Na wat zoeken ontdekten ze uiteindelijk ook een paar exemplaren zelf, van wat de slanke knotsslak bleek te zijn. Erg leuk om deze zelf met de loop te bekijken. Je zag ook duidelijk de zakjes (cerata) waarin de slak giftige netelcellen opslaat, die hij binnenkrijgt wanneer hij van een anemoon eet.

In Nederland worden bijna zeventig soorten zeenaaktslakken gevonden. Er komen vrijwel jaarlijks soorten bij, mede door de opwarming van het zeewater. De slanke knotsslak is een van de kleinere soorten. De website van Anemoon zegt over de slanke knotsslak: "Komt overal in zee en in de estuaria voor waar kleine hydropoliepen aanwezig zijn. Behalve op steenglooiingen, leeft de soort in havens, op boeien, meerpalen, mosselbanken en zelfs op sifonen van strandgapers op het wad. De soort is aangetroffen van iets boven de laagwaterlijn tot diepten van ca 20 meter. Het voedsel bestaat uit fijn vertakte hydropoliepen...".

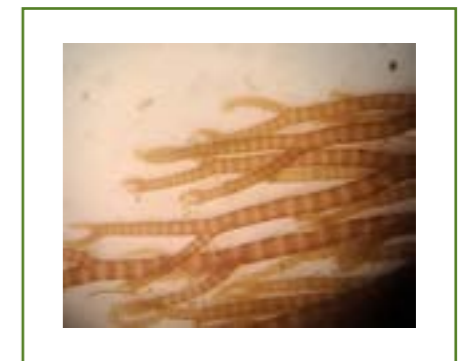
Tussen de plukjes zeewier die ik had meegenomen naar huis, ontdekte ik nog een gespikkelde zeepissebed. Een bijzondere excursie dus van de Strandwerkgroep! Frank Perk en Luna van der Loos werken hard aan een nieuwe uitgave van de KNNV-veldgids Zeewieren. Dit jaar wordt deze versie uitgebracht door de KNNV Uitgeverij.

slanke knotsslak

gestippelde zeepissebed

Hollands hoorntjeswier

vingerwier

BRUINE EIKENPAGE

Natasja Nachbar,
boswachter

Het moet toch een eigenaardig gezicht zijn geweest. Vier volwassen mensen, uitgedost in een groen PWN pak en op de knieën kruipend door het duin. Op de rug van de jas met grote letters: 'boswachter'. Aha, dat verklaarde misschien wat hier gebeurde. Zo te zien werd er gezocht naar iets, iets kleins...

Klopt, eind januari is er door een groepje boswachters gezocht naar de eitjes van een specifieke vlindersoort, de bruine eikenpage. Deze vlinder staat landelijk nogal onder druk en komt vooral voor in de duinen bij Bergen en in lage aantallen op andere plekken in het NHD. De provincie NH heeft deze soort aangewezen als doelsoort, dus daar 'moeten we iets mee'. Dat doen we overigens graag, maar voor je iets kunt doen of laten, moet je eerst weten waar het beestje te vinden is. Dat kun je bijvoorbeeld doen door naar de eitjes te zoeken die in de winter te vinden zijn. Je weet dan meteen dat daar voortplanting plaatsvindt en dat er alle kansen zijn op een populatie. En jawel, gevonden. Twee eitjes! Het lijkt niet veel, maar als je weet dat ze ca 1/2 mm groot zijn en op ongeveer 15cm hoog aan het stammetje van een klein eikje geplakt zouden moeten zitten.... Vind dat maar eens.... De vreugde was groot en dat geeft energie voor een volgende zoektocht. Ook dan weer kruipend door het natte mos en zo.

ei bruine eikenpage

Vervolg...

Tja, na ons bruine eikenpage-eitjes-zoek-avontuur in januari kreeg het verhaal op 5 februari een vervolg. Daar kropen de boswachters weer, dik ingepakt om warm te blijven bij een temperatuur rond het vriespunt, met daarbij een ijzige wind. Maar hé, boswachters zijn niet zomaar klein te krijgen. En opnieuw werden in De Rellen bij Wijk aan Zee de kleine eikjes opgespoord en zorgvuldig afgespeurd naar kleine wittige friemeltjes van circa 0,5 mm. Helaas niets gevonden deze keer, maar van onze vorige actie weten we dat er voortplanting plaats vindt van deze kwetsbare dagvlindersoort. Zoals eerder vermeld, deze vlinder verdient extra aandacht om zijn/haar voortbestaan - eh, nou ja - te laten voortbestaan. Dan wil je weten waar nectar wordt geconsumeerd (zomer) en waar eitjes de winter door komen. Er wordt nog een poging gewaagd voordat op 1 maart het broedseizoen van start gaat.

(Dat witte stipje is het eitje)

Want juist die plekken waar wij rondkruipen zijn precies de plekken waar de boomleeuwerik haar eitjes verstopt. En die moeten we nu juist niet vinden! Teleurgesteld dat we geen eitjes hebben gevonden vanmiddag? Ja, wel een beetje, maar er is altijd iets anders moois te vinden. En, zoals op de foto

te zien, je bekijkt je terrein weer eens vanuit een ander gezichtspunt.

26 februari was een laatste speurtocht naar eitjes van de bruine eikenpage. Nu niet in de Rellen, maar in een klein, beschut gelegen valleetje daar vlakbij met de gedachte: als het in de Rellen kan, kan het hier zeker. Dus daar kropen we weer, door hoog en laag gras, speurend naar geschikte eiken en dan maar turen en hopen dat je oog net op dat ene onregelmatigheidje op het eikje zou vallen, waarvan je onderbuik roept: ja! Ja, daar is er een! Ook als je niet helemaal gefocust bent, lukt het om toch te vinden wat je zoekt, als je het zoekbeeld maar hebt. Dus, na lang zoeken, jawel, één klein groenig frutseltje. Loepje erbij en hoera! Het is een eitje. Wel een eitje met een gaatje, dus hoogst waarschijnlijk gepredeerd, en ook helemaal groen van de algenaanslag, maar toch. Daar word je dan toch evengoed wel blij van, want voort-

planting is nu ook op deze plek aange-toond. Voor dit jaar stoppen we ermee, veel vogels zijn al actief aan het zingen en maken aanstalten om een territorium te claimen en daar hun nest in te maken. Een aantal vogels broedt op de grond en heeft een voorkeur voor de plekken waar wij naar vlindereitjes zoeken. Dus maken wij plaats. Er is ook wel weer wat anders te zoeken hoor, binnenkort beginnen we weer met het tellen van vlinders, libellen, zandhagedissen enz. op vaste teltrajecten.

Had ik eigenlijk al laten zien hoe de bruine eikenpage eruit ziet? Op de foto een imago, een volwassen vlinder, in zijn/haar klassieke houding op een tros ligusterbloemen.

Daar zitten ze vaak, en zitten ze stil, dan zie je ze bijna niet.

Weer zo'n speurtocht...

Bruine eikenpage CC-BY-NC-ND Joren Quinten

HOMMELS ZIJN SLIMMER DAN GEDACHT

Bestrijdingsmiddelen nog altijd een groot gevaar

Johan Bos

Al vroeg in het seizoen zoemen hommels onvermoeibaar – en duidelijk hoorbaar – van bloem naar bloem. Een simpel insect met simpel gedrag, zou je op het eerste gezicht denken. Maar die vlieger gaat niet meer op. Nieuw onderzoek laat zien dat hommels individueel probleemoplossend vermogen hebben en hun gedrag kunnen afstemmen op soortgenoten. Met andere woorden: ze lijken in staat tot een vorm van samenwerking.

In het onderzoek kregen hommels een taak die ze niet individueel konden volbrengen. Zo was het de bedoeling dat ze een object zouden verplaatsen of een mechanisme bedienen, maar dat was alleen mogelijk als twee dieren tegelijk actie ondernamen. Pas wanneer beide hommels op het juiste moment samenwerkten, kwam er een beloning vrij in de vorm van suikerwater.

Op het eerste gezicht zou je kunnen denken dat zulke samenwerking puur toeval is: twee hommels die toevallig tegelijk hetzelfde doen. Maar de onderzoekers zagen iets anders. Wanneer één hommelm eerder bij de taak arriveerde dan de ander, begon hij opvallend vaak niet meteen. In plaats daarvan wachtte hij – soms meerdere seconden – totdat zijn partner aanwezig was. Dat wijst erop dat de dieren hun gedrag aanpassen aan de situatie. Bij complexe opdrachten bleek dat ze ook goed kunnen leren. Nadat hun eerste pogingen een taak te volbrengen waren mislukt liet een mens zien hoe het probleem kan worden opgelost. De hommels zagen het en deden het direct na. Bijzonder is ook dat het geleerde aan de volgende generatie werd doorgegeven.

Geen zeldzaamheid

Deze inzichten passen in een bredere ontwikkeling binnen de biologie. Steeds vaker ontdekken wetenschappers dat dieren waarvan we lang dachten dat ze vooral instinctief handelen verrassend flexibel en contextgevoelig gedrag vertonen. Van zoogdieren en vogels tot insecten en vissen: samenwerking en sociale afstemming blijken geen zeldzaamheid, maar eerder een wijdverspreid fenomeen.

De onderzoekers ontdekten ook – bij toeval – dat hommels langdurig onder water kunnen verblijven, wel tot een week. Ze ademen dan nauwelijks en gebruiken dan nog slechts een zesde van de hoeveelheid zuurstof die koninginnen gebruiken als ze over-

winteren. Ze halen dat uit het water. Wetenschappers vermoeden dat ze toch een soort kieuwen hebben.

Leven in één seizoen

De meeste hommels leven in sociale kolonies met één koningin. Zo'n kolonie bestaat slechts één seizoen, van de lente tot de zomer. In het voorjaar ontwaakt de koningin uit haar winterslaap en begint ze met het bouwen van een nest en het leggen van eitjes. Deze eerste generatie groeit uit tot werksters die het nest onderhouden en voedsel verzamelen. Later in het seizoen ontstaan mannetjes en nieuwe koninginnen. Na de paring sterft de kolonie, en alleen de jonge, bevruchte koninginnen overwinteren om het volgende jaar opnieuw te beginnen.

Slimme nestbouwers

Hommels zijn niet kieskeurig, maar wel vindingrijk als het gaat om huisvesting. Ze nestelen vaak in oude muisenholen, holtes in de grond of tussen graspolletjes. Sommige soorten kiezen juist voor bovengrondse plekken, zoals vogelhuisjes of onder dakranden. Hun nesten worden geïsoleerd met natuurlijke materialen zoals mos, gras en dierenharen. Opvallend is dat er ook 'koekoekshommels' bestaan: deze soorten bouwen geen eigen nest, maar leggen hun eitjes in de nesten van andere hommels.

Vroege bloeiers zoals wilg en krokus zijn cruciaal voor koninginnen die net uit hun winterslaap komen. In de zomer zorgen planten als klaver, distels

en vingerhoedskruid voor voedsel, terwijl late bloeiers zoals klimop en herfstaster belangrijk zijn richting het einde van het seizoen.

Lange tong

Sommige soorten hommels hebben een lange tong, waardoor ze nectar uit diepe bloemen kunnen halen. Daarnaast gebruiken ze een speciale techniek, 'buzz pollination', waarbij ze bloemen laten trillen om stuifmeel los te maken. Dit is essentieel voor gewassen zoals tomaat en blauwe bes, waar ze bewust voor worden ingezet door hommelvekten in te huren van gespecialiseerde kwekers. Soms breken ze via de zijkant bloemen binnen. Dan pakken ze de nectar, maar er vindt geen bestuiving plaats...

In Noord-Holland, met zijn duinen, kustgebieden en stedelijke zones, komt een aantal soorten bijzonder vaak voor. De aardhommel is veruit de algemeenste. De steenhommel, herkenbaar aan zijn zwarte lichaam met rode achterlijf, houdt van open en droge plekken. De akkerhommel, met zijn bruine vacht, voelt zich thuis in ruige vegetatie zoals de duinen, maar hij is ook te vinden in tuinen, parken en agrarisch gebied. Daarnaast zijn er kleinere en vroeg actieve soorten zoals de weidhommel, en de tuinhommel, die dankzij zijn lange tong gespecialiseerd is in diepe bloemen.

Pesticiden blijven een probleem

De afgelopen jaren zijn er belangrijke stappen gezet om bestuivers zoals bijen, hommels, zweefvliegen en vlinders beter te beschermen. Toch zijn er nog steeds pesticiden toegelaten in Europa en Nederland die aantoonbaar schadelijk zijn voor deze cruciale insecten. Sommige werken direct dodelijk, andere ondermijnen subtiel hun gedrag, voortplanting en overlevingskansen.

De beruchte neonicotinoïden – zoals imidacloprid, clothianidine en thiamethoxam – zijn in de EU grotendeels verboden vanwege hun sterke link met bijensterfte. Toch zijn ze niet volledig uit het systeem verdwenen. Via tijdelijke noodtoelatingen duiken ze nog op in de landbouw, en doordat ze lang in bodem en water aanwezig blijven worden bestuivers er nog altijd aan blootgesteld. Een verwante stof, acetamiprid, is nog wel toegestaan. Hoewel deze lange tijd als 'minder schadelijk' werd gezien, groeit het bewijs dat ook deze stof negatieve effecten heeft op bijen en andere insecten. Inmiddels wordt gewerkt aan een geleidelijke uitfasering. Opmerkelijk is dat deze pesticiden nog steeds in de EU worden geproduceerd en geëxporteerd naar andere delen van de wereld. Jaarlijks gaat het om meer dan 10.000 ton aan neonicotinoïden, waar bedrijven als Syngenta (o.a. in België) een groot aandeel in hebben.

Pyrethroïden: de onzichtbare vervangers

Als alternatief voor neonicotinoïden worden vaak pyrethroïden ingezet, zoals deltamethrin en cypermethrin. Deze stoffen zijn breed werkende insecticiden die direct op gewassen worden gespoten. Het probleem: ze doden niet alleen plaaginsecten, maar ook bestuivers die op behandelde planten landen. Omdat ze via contact werken kunnen ze in de praktijk zelfs schadelijker zijn voor insecten die bloemen bezoeken.

Nieuwe generatie insecticiden

Nieuwere middelen, zoals sulfoxaflor, worden gepresenteerd als moderne en veiliger alternatieven. Toch werken ze op een vergelijkbare manier als neonicotinoïden: ze beïnvloeden het zenuwstelsel van insecten. Wetenschappelijke beoordelingen tonen aan dat ook deze stoffen risico's vormen voor bijen, vooral bij langdurige blootstelling.

Fungiciden en het cocktail-effect

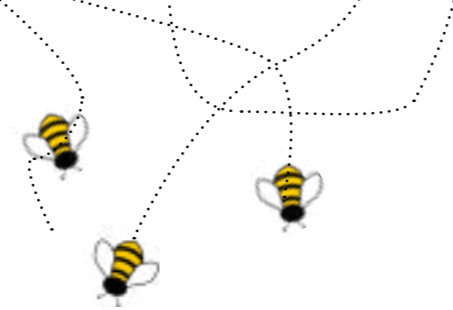
Fungiciden worden vaak buiten beschouwing gelaten in discussies over bijensterfte, omdat ze minder direct giftig lijken. Maar in combinatie met insecticiden kunnen ze een versterkende werking hebben: het zogenaamde cocktail-effect. Hierdoor worden bestuivers gevoeliger voor andere toxische stoffen, met gevolgen voor hun gezondheid en gedrag.

Herbiciden: indirect maar ingrijpend

Herbiciden zoals glyfosaat doden geen insecten, maar halen wel hun voedselbron weg. Door het verdwij-

nen van bloeiende planten neemt de beschikbaarheid van nectar en stuifmeel af. Daarnaast zijn er aanwijzingen dat glyfosaat het darmmicrobioom van bijen kan verstoren, wat hun weerstand vermindert. Hoewel regelgeving steeds strenger wordt, zit het probleem dieper. Toelatingen worden vaak per stof beoordeeld, terwijl bestuivers in de praktijk

worden blootgesteld aan mengsels van chemicaliën. Bovendien zijn de effecten op wilde bestuivers – zoals zweefvliegen en vlinders – nog onvoldoende onderzocht.

Bron van het onderzoek: (<https://doi.org/10.1098/rspb.2024.0055>)
 Artikel in Nature: <https://www.nature.com/articles/s41586-024-07126-4>

WAT ETEN WE?

Ger Augustus

We hebben een Venus vliegenvanger (*Dionaea muscipula*) in huis gehaald. Dat is een moerasplant uit de Verenigde Staten. We zijn niet in de USA geweest, maar gewoon bij het tuincentrum. En nu staat hij dus op het droge in een huiskamer in een buitenwijk van Alkmaar waar in geen velden of wegen moeras te vinden is. Een vleesetende plant haalt zijn voeding zelf uit gevangen insecten. Als ik een vlieg doodmep heeft het geen zin om die aan de vleesetende plant te geven, want een dood insect moet hij niet. De valletjes sluiten dan niet volledig waardoor de plant het verteringsproces niet kan starten. Gelukkig kunnen ze lang vasten! Eén insect per maand is al voldoende. De horren kunnen de kamer uit, zodat de vliegen en muggen gewillig hun entree maken.

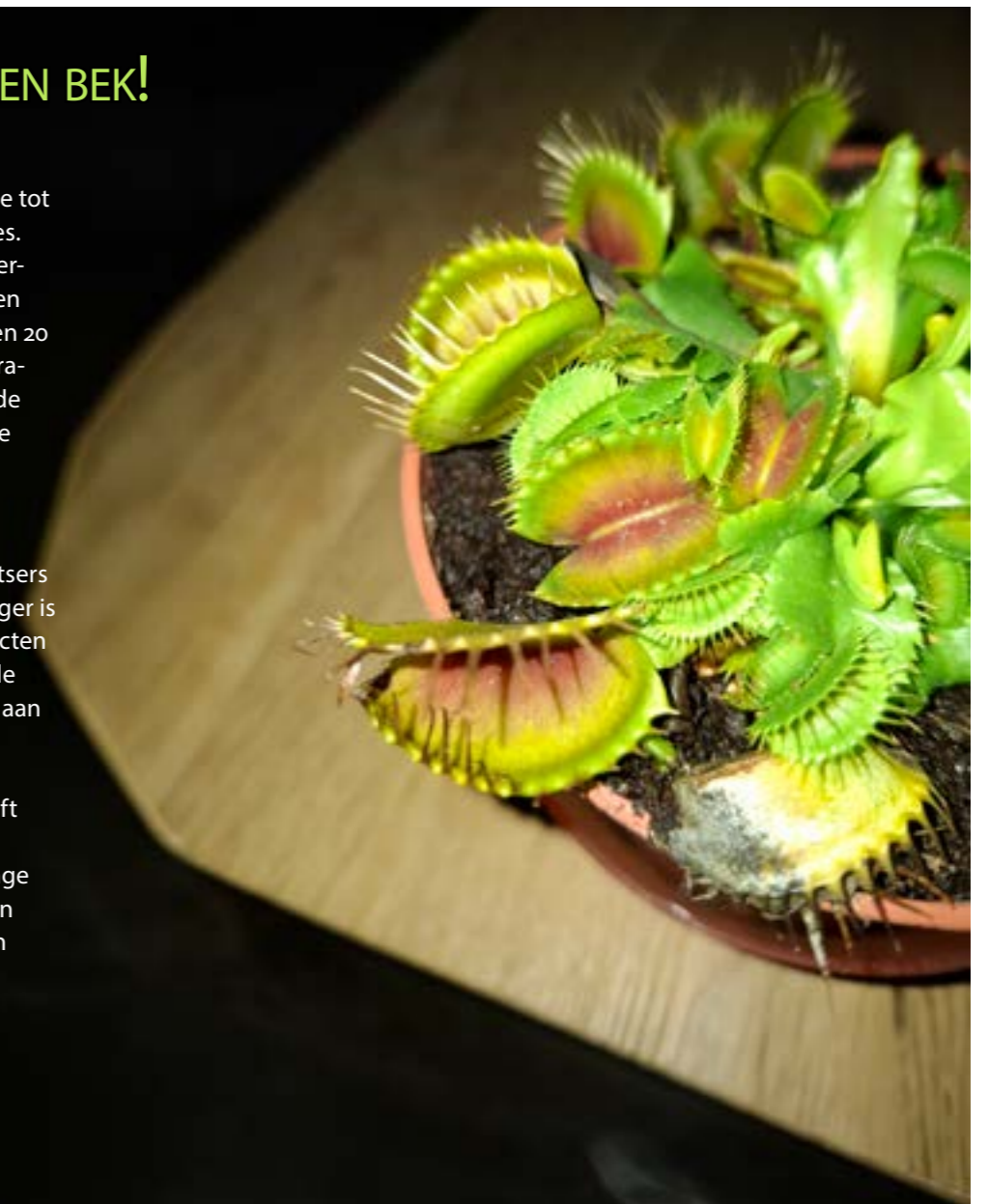
EEN PLANT MET EEN BEK!

De 'bek' zijn twee opengesperde bladhelften, met op elke helft drie tot negen zeer gevoelige voelhaartjes. Als zo'n haartje door een prooidiertje wordt aangeraakt geeft dat een elektrisch signaal. Ontstaat binnen 20 tot 30 seconden een tweede aanraking, dan klapt de bek in 1 seconde dicht. De vertering vindt in enkele dagen plaats.

Dit kon ik niet met mijn kleinste vinger aantonen, maar dat kwam allemaal aan het licht bij een Zwitsers onderzoek. De Venus vliegenvanger is wel een smulpaap: bij kleine insecten sluit de val niet volledig, omdat de plant geen energie wil verspillen aan een te kleine maaltijd!

Een vangblad kan ongeveer 7 tot 10 keer dichtklappen, daarna sterft het blad af.

De witte bloemen groeien op lange stelen. Zo kan worden voorkomen dat bestuivende insecten worden opgegeten door de vallen beneden de bloem.

DE TERUGKEER VAN DE PAD?

Henk Groenewegen

Blad is geen wetenschappelijk tijdschrift, maar dat laat onverlet dat conclusies in een artikel wel moeten kloppen. En dan moet ik toch het boetekleed aantrekken, want in het artikel over de padden in Blad 84 klopt een deel van mijn conclusies niet.

rugstreeppad

Wat is er aan de hand? In het artikel 'Padden toen en nu' (Blad 84) was mijn algehele conclusie dat er een neergaande trend is wat betreft de aantallen padden die worden overgezet door verschillende paddenwerkgroepen in de regio Kennemerland. Een trend die overeenkomt met de cijfers die RAVON (Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland; ravn.nl) jaarlijks publiceert over de situatie in heel Nederland. In het jaarverslag 2025 van RAVON wordt geconcludeerd dat in een periode van de laatste 20 jaar de populatie van de gewone pad meer dan is gehalveerd en nog steeds een zorgelijke achteruitgang laat zien. Plaatselijk kunnen populaties volledig verdwenen zijn als de omstandigheden ernstig zijn verslechterd. Maar het lijkt erop dat er ook plekken zijn waar de populatie zich goed weet te handhaven. En dat lijkt, in tegenstelling tot mijn conclusie in Blad 84, het geval te zijn in de binnenduinrand van Bergen.

De paddenwerkgroep 'Red de Pad' die actief is in de binnenduinrand langs de Herenweg van boerderij de Franschman bij de rotonde naar Bergen aan Zee tot net voorbij Gasterij 't Woud, zet al sinds de jaren '90 de amfibieën (gewone pad, rugstreeppad, kleine watersalamander, groene en bruine kikker) van de duinen over naar de polder over de Herenweg. Helaas is de neergaande trend in het gebied van Gasterij 't Woud zo ernstig dat we dit jaar nog geen 10 dieren hebben kunnen overzetten. Het kan natuurlijk zijn dat deze populatie, die in voorgaande jaren soms nog enkele honderden individuen groot was, nu in het duingebied blijft omdat daar voldoende voortplantingswateren zijn (gekomen). Het areaal bollenvelden aan de polderzijde is echter in de afgelopen jaren ook toegenomen. Een mogelijke oorzaak van de teruggang daar is dat door de pesticiden het aantal insecten, een belangrijke voedselbron voor padden, is afgenomen.

Langs het traject van de Franschman tot aan de Voert (ruim een kilometer) hadden we in de afgelopen 20 jaar aanvankelijk twee manieren van overzetten. In de avonduren zetten we de dieren over die over het fietspad en langs de paddenschermen liepen. Tevens werden de emmers aan het einde van de paddenschermen in de ochtenduren geleegd. De aantallen overgezette dieren waren

aan het begin nog redelijk hoog, maar werden niet precies geregistreerd. Omdat in dit traject tien faunatunnels zijn aangelegd zoals beschreven in het vorige artikel (Blad 84) is op een zeker moment besloten alleen de emmers in de ochtend nog te legen en niet meer 's avonds te lopen. We vonden ook nauwelijks verkeersslachtoffers op het fietspad in de afgelopen jaren. Maar omdat we 's avonds niet meer liepen is het zicht op de populatie padden in dit gebied verdwenen. Echter, dit jaar hebben we onze avondactiviteiten weer opgepakt. En met een verrassend positief resultaat. De populatie padden heeft zich in dit traject van ruim een kilometer goed gehandhaafd. De laatste jaren varieerde het aantal padden dat we vanuit de emmers overzetten naar de polder van iets meer dan 50 tot bijna 300. Dit jaar waren dit er ruim 260. Bovendien hebben we dit jaar vrijwel iedere avond tussen eind februari en eind maart de padden en salamanders op het fietspad en achter de schermen opgepakt en overgezet. Dat waren er in totaal meer dan 2250; samen met de dieren die 's ochtends vanuit de emmers werden overgezet komen we op meer dan 2500 padden dit seizoen. Daar komen dan nog 96 kleine watersalamanders, 34 kikkers en 4 rugstreeppadden bij.

Terug naar mijn conclusie in het vorige artikel. Die luidde (pag. 21):

Overzetten in de avonduren

“Langs de Herenweg werden in de jaren 1994-1997 gemiddeld 1850 padden per jaar overgezet. In de laatste jaren is het heel slecht met ongeveer 170 padden. Dat is minder dan 10% van de aantallen 30 jaar geleden.”

Als ik me tot de aantallen padden beperk blijken er dit jaar dus meer padden te zijn overgezet dan gemiddeld in de jaren '90. De verklaring is simpel. In het eerdere artikel vergeleek ik de aantallen die voorheen over het hele traject waren geteld met alleen de aantallen die we in de afgelopen jaren in de emmers aantreffen. De dieren die in het tussenliggende traject van de faunapassages gebruik konden maken waren uit beeld geraakt, maar die waren er dus wel! Anders was de populatie niet zo groot als we dit jaar hebben gezien.

Hieruit kunnen we twee conclusies trekken. De eerste is dat wanneer je vergelijkingen wil maken het belangrijk is dat de basis waarop je getallen zijn gebaseerd ook vergelijkbaar zijn. En dat waren ze in mijn vorige artikel zeker niet. Vandaar deze aanvulling.

De tweede conclusie is gelukkig positiever. Hoewel we dit een aantal jaren over het hoofd gezien hebben, is de populatie padden in een deel van de binnenduinrand van Bergen goed op peil gebleven. De aantallen van dit jaar zijn zelfs hoger dan de gemiddelden in de jaren '90. Hoewel niet alle faunapassages even goed doorgankelijk zijn, bieden ze kennelijk voldoende mogelijkheid voor de padden om de polder te bereiken. Bovendien biedt de polder met extensief weidebeheer en veel sloten kennelijk een

goede habitat voor de voortplanting. Laten we hopen dat dit ook de komende jaren zo blijft. De provinciale plannen met de Weidse Polders, waar in de binnenduinrand de habitat van de padden een onderdeel van vormt, is wat dat betreft hoopgevend.

Kleine watersalamander

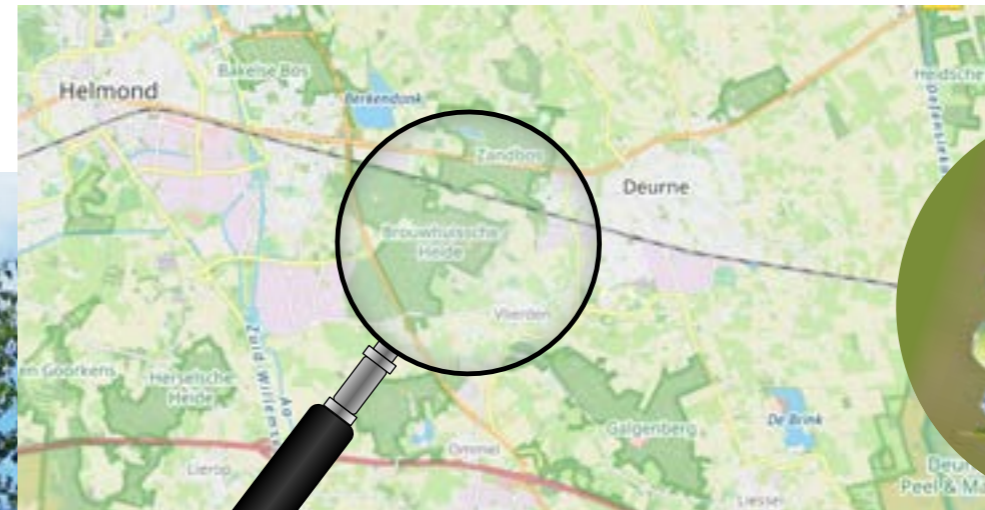
Goede 'vangst'

DE BIKKELS

Ger Augustus

Het zijn de dagen rond Hemelvaart. De temperaturen zijn allermist hemels. Toch heb ik een huisje geboekt in de buurt van Deurne en dat is in de Peel. Ik weet niet wat me te wachten staat. Ik ben een wandelaar en maak dankbaar gebruik van het wandelnetwerk Brabant. Zo kan ik vanuit het huisje diverse richtingen in wandelen en kan de auto pauzeren op de parkeerplaats. Het huisje staat in de Brouwhuysse Heide. Dat is een bosgebied tussen Vlierden en de wijk Brouwhuis in Helmond. Ik vermoed dat die wijk zo genoemd is naar de heide, want die was er al voor de woningen in de wijk arriveerden. Het bos wordt ook wel Bikkelse bossen genoemd. Het groeit op een zandverstuiving. Hier groeit de beschermde jeneverbesstruik met bikkelharde besjes.

Over gevormde paden kun je tussen de struiken doorlopen en dan slaat je fantasie op hol. Als nevelfarden opstijgen en wolken langs de maan voorbischuiven, kun je spoken zien. Althans dat dacht men in vroeger tijden!

De jeneverbes, *Juniperus communis*, is een plantensoort uit de cipresfamilie en komt van nature in Nederland voor. De jeneverbes groeit hoofdzakelijk als struik. Het naaldhout van de jeneverbes is heel hard.

Het rijpen van de 'bessen' strekt zich uit over twee jaar. De vrouwelijke vruchten vormen in het eerste jaar groene kegelvruchten, die op bessen lijken. Na de overwintering worden zij grijsblauw.

Voor het voortbestaan van populaties jeneverbes is het belangrijk dat er voldoende exemplaren in de buurt staan en dat ze vrij staan. De wind moet tijdens de bloei vrij spel hebben. Dit om het zogenaamde roken van de bomen te waarborgen. De plant verspreidt dan tijdens de bloei wolken van stuifmeel. De grote lijster eet de kegelbessen en verspreidt op deze wijze ook de zaden.

Gedroogde kegelvruchten worden als specerij verwerkt in bijvoorbeeld marinades voor wild. Ook zuurkool wordt traditioneel met jeneverbes gekruid. Voor gebruik worden jeneverbessen geplet of gekneusd om de smaak beter tot zijn recht te laten komen.

Genoeg over de jeneverbes, want er staat nog meer in het bos. De Amerikaanse eik is een opvallende verschijning. De Amerikaanse eik (*Quercus rubra*) is een snel groeiende boom. Oorspronkelijk komt deze eik uit het oosten van Noord-Amerika en is aanvankelijk als sierboom in Nederland terecht gekomen. De Amerikaanse eik is in het verleden op grote schaal in bossen aangeplant voor de houtteelt. De grote bladeren zijn opvallend. In tegenstelling tot onze eik wordt de Amerikaanse eik nauwelijks door insecten bezocht.

De strooisellaag maakt het onmogelijk voor andere planten om onder de kroon te groeien. Gelukkig is er nog ruimte voor de grove den, waarvan de stammen in de zonlicht een rossige gloed uitstralen.

Hoewel het met Hemelvaart fris was heeft ons dat er niet van weerhouden op stap te gaan. Lente en zomer zijn seizoenen waar veel mensen uitwaaien naar andere oorden. Het kan dus zijn dat u op een leuk natuurlijk plekje stuit. De kans is groot dat u foto's maakt, wat tegenwoordig erg gemakkelijk is met het mobieltje. Wellicht kunt u er een paar zinnen bij schrijven. Iets meer dan een paar zinnen mag ook! U stuurt dat naar de redactie en wij zorgen voor een leuk plekje in Blad. Wellicht is uw natuurgebiedje een idee voor verenigingsgenoten om het ook eens te bezoeken.

landschap Brouwhuyssche heide

SLOOT EN PLAS

Dit is het verslag van een natuurgids in opleiding.

Kim Boswijk

Na een geweldige slootjesles van Susanne van Reenen – ex natuurgids student - verzamelden we ons op zaterdag 23 mei om 9.30 uur bij restaurant 'Het Ruiterhuis' in Castricum. Naast Het Ruiterhuis is één van de eeuwenoude sloten van de 300.000 km die we in Nederland hebben, gegraven om ons land droog te houden. Gewapend met laarzen, schepnetten en loepen gingen we enthousiast op pad richting het water. Daar werden we ontvangen door onder andere Susanne, die een schat aan materialen had meegenomen: zoekkaarten voor waterdie-ren en waterplanten, boeken over larven van libellen en waterjuffers, gidsen over insecten, sporen in het water, amfibieën en allerlei andere waterbewoners.

Na een korte introductie mocht iedereen zelf op onderzoek uitgaan, op zoek naar alle mooie voedselwebben in het water. Al snel bleek hoeveel leven er in en rondom de sloot te ontdekken valt. Twee uur lang vermaakten we ons helemaal prima met scheppen, kijken en determineren. Dankzij de zoekkaarten en boeken konden we veel soorten herkennen.

Determineren

Determineren

We vonden onder andere een mysterieuze cocon, verschillende kikkers, bootsmannetjes of ruggenzwemer, watermijten, schaatsenrijders, schrijvertjes, de kleinste slootbewoner – de watervlo, watertorren, een indrukwekkende waterscorpioen en sierlijke juffertjes. Ook de viervleklibel is niet te missen geweest! Wat deze ochtend extra bijzonder maakte, was de enorme variatie aan waterdieren die we tegenkwamen. Sommige diertjes zijn zo klein dat je ze zonder loep nauwelijks ziet, maar spelen een belangrijke rol in het ecosysteem van de sloot.

Twee kikkers

Viervleklibel

waterscorpioen

Diertje in soort cocon

Tijdens het speuren leerden we ook dat waterdieren veel kunnen vertellen over de kwaliteit van het water. We leerden dat muggenlarven goed tegen erbarmelijke omstandigheden in het water kunnen, dus we hoopten dat we deze minder tegenkwamen. Dat zou betekenen dat de kwaliteit van de sloot niet zo hoog is en weinig zuurstof bevat. Sommige soorten kunnen alleen overleven in schoon en zuurstofrijk water. Het feit dat we zoveel verschillende dieren aantroffen rondom Het Ruitershuis, waaronder libellenlarven, kikkers en waterjuffers, is dan ook een goed teken. Heel bijzonder om het zelf te kunnen waarnemen en conclusies te kunnen trekken over de kwaliteit van het water. Waterplanten spelen een belangrijke rol: ze zorgen voor zuurstof, bieden schuilplaatsen aan dieren en helpen het water helder te houden. Deze ochtend liet opnieuw zien hoeveel natuur er vlakbij huis te ontdekken valt — als je maar goed kijkt.

Waterdiergroep	Waterkwaliteit
Libellenlarven	Hoog
Kikkers	Hoog
Waterjuffers	Hoog
Muggenlarven	Laag
Waterscorpioen	Laag
Viervleklibel	Laag
Diertje in soort cocon	Laag

waterkwaliteit

De ochtend eindigde met een rij van natuurgidsen zittend langs de oever want boven het water zwierven zwaluwen heen en weer om hun nesten te bouwen met modder - ook de vogels horen bij dit ecosysteem

WORD MOESTUINCOACH IN NOORD-HOLLAND!

Weet jij al veel over natuurlijk moestuinieren? Droom je ervan om je kennis en ervaringen te delen met kinderen? Doe dan mee met de opleiding 'Moestuincoach'. Deze opleiding wordt georganiseerd door Jong Leren Noord-Holland, Velt en IVN Natuureducatie.

► Aanmelden

Lees meer en meld je aan via: **Opleiding Moestuincoach Noord-Holland 2026 - IVN**

Je kunt je aanmelden tot en met 26 juni. Uiterlijk 2 juli hoor je of je bent geselecteerd.

Wat krijg je?

- Praktische training en theorie over moestuinieren
- Begeleiding bij het opzetten van moestuinprojecten
- Focus op gezonde voeding en duurzaamheid

Nieuwe leden IVN en KNNV

- Enteny Klarenbeek
- Gerdien Eldering
- Anke Stapel
- Clara Timmerman
- Tjarda de Man
- Jose Reichert-Thoen
- Danielle van Schaik

KNNV Alkmaar-Den Helder heten hun nieuwe leden van harte welkom.

Namens de besturen.

- Jan Jonk
- Jenny Cremer
- Petra Mooij

Wijkcentrum Overdie
072-5402499
Van Maer-landstraat 8-10
1813 BH Alkmaar
Toegang gratis

leden van beide verenigingen zijn van harte welkom!

23 SEPTEMBER 20.00 U.

Lezing de otter, koning ter water:
door Kevin Raatjes

“Otters gespot in Alkmaarse gracht: ‘Heel bijzonder,’” kopten de kranten vorig jaar (2025). En ja hoor: hij is dus hier! Tijd om kennis te maken met dit fascinerende en mysterieuze nachtdier in onze eigen grachten. Voor iedere natuurliefhebber is de otter een bijzondere waarneming. Met zijn schattige snoet, speels maar geheimzinnig gedrag en geruisloze aanwezigheid laat hij harten sneller kloppen. Zelfs het vinden van spraint (lees: poep) geeft al een adrenalinekick. Als de otter aanwezig is, dan is de natuur hier in orde!

Vanavond neemt Kevin Raatjes ons mee in de wereld van de otter. Dit bijzondere dier is zijn specialiteit. Sinds 2022 werkt Kevin bij Natuurlijke Zaken, het ecologisch bureau van Landschap Noord-Holland. Hij is betrokken bij uiteenlopende projecten rond natuurbeheer, inrichting, wetgeving, planologie en ontsnippering. Met zijn brede soortenkennis en praktijkervaring weet hij op inspirerende wijze te vertellen én te adviseren.

Contactpersoon lezingen: Ofra Carmi,
communicatie@regioalkmaar.knnv.nl

28 OKTOBER 20.00 U.

lezing De rijke natuur van Ethiopië
door Johan Bos

Gepassioneerd ornitholoog, auteur en natuurfotograaf Johan Bos houdt een lezing over Ethiopië voor Natuurvereniging KNNV Alkmaar-Den Helder en de IVN Noord-Kennemerland. Ethiopië is in veel opzichten een zeer bijzonder Afrikaans land. De mensen zijn heel vriendelijk en toegankelijk en de vogels zijn nauwelijks schuw, ideaal dus voor natuurfotografen. Johan neemt u in deze lezing mee naar de Rift-vallei en de grote meren. Hoogtepunten zijn Bale Mountains (met prachtige beelden van de Ethiopische wolf) en The Gorge (met de Gelada-baviaan). Ethiopië is één van de meest bijzondere landen van het Afrikaanse continent. De enorme afwisseling in landschap-

pen maakt het mogelijk dat hier maar liefst 23 endemische vogelsoorten ter vinden zijn. Daarnaast zijn er ook endemische zoogdieren. De mensen zijn mooi en trots. Dit is het land waar de vrouwen van sommige stammen schoteltjes in hun lippen doen om indruk te maken op de mannen. Vrij onbekend is de enorme vogelrijkdom van Ethiopië. In het land komen meer dan 900 vogelsoorten voor. Daaronder bevindt zich een groot aantal van de 23 endemen die het land rijk is. Ook de zoogdieren die hier voorkomen zijn vaak uniek. Meest bijzonder is de dag-actieve Ethiopische wolf.

Rift-vallei

Gelada-baviaan

Johan Bos is voorzitter van Natuurvereniging KNNV Alkmaar-Den Helder en natuurgids. Johan is voorts auteur. In 2016 publiceerde hij de thriller ‘Refugium’. Andere boeken zijn: ‘Zeehond & Waddenzee’ en ‘De Schoorlse Duinen’. Samen met illustrator Frits-Jan Maas heeft hij in 2007 een boek gemaakt over het herkennen van vogels, getiteld: ‘Vogels voor elke dag’. ‘Alkmaar heeft vleugels’, gaat over de vogels van zijn eigen woonplaats. Dit boek heeft twee prijzen ontvangen. Als redacteur en taalkundige werkte hij mee aan uitgaven van KNNV Uitgeverij. De veldgids Roofvogels van B. Génsbol is daar een voorbeeld van.

25 NOVEMBER 20.00 U.

Lezing Natuurgebieden van
Landschap Noord-Holland door
boswachter Roelf Hovinga

In 2006 "waaide" Hovinga vanaf de andere kant van het IJsselmeer over en mocht als kersverse boswachter aan de slag in bestaande natuurgebieden als de Noordduinen, het Balgzand en het Amstelmeer. In die periode veranderde er landschappelijk veel in Noord-Holland. Zo was in de regio West-Friesland op dat moment een ruilverkaveling in volle gang, waarbij naast efficiënte landbouw ook meer ruimte kwam voor waterberging, recreatie en natuurontwikkeling. Op verschillende plekken in de Noordkop werd bovendien landbouwgrond omgezet in nieuwe natuur, waaronder inmiddels bekende gebieden als Mariëndal en de Zandpolders.

Maar wat komt erbij kijken om bedreigde planten en dieren te behouden en zich liefst ook uit te laten breiden naar nieuw ingerichte natuurgebieden? Als senior boswachter bij Landschap Noord-Holland is Roelf hier jaarrond druk mee bezig. Tijdens deze lezing neemt Roelf je mee van de vette klei in West-Friesland naar de zandgronden van de Noordduinen. Hij deelt de keuzes waar een natuurbeherende organisatie voor komt te staan en geeft zijn persoonlijke visie op natuurbeheer.

Het belooft een avond te worden vol passie, prachtige beelden en volop stof tot nadenken. Want ook natuurliefhebbers zijn verdeeld over hoe je natuurgebieden in ons land het beste kunt beheren, wat ongetwijfeld een interessante discussie op gang zal brengen.

Bezoekerscentrum "De Helderse Vallei"

De Helderse
Vallei 9-11, 1783
DA Den Helder

Toegang gratis

leden van beide
verenigingen zijn van
harte welkom!

Save
the
Date!

De Helderse Vallei
waar je de natuur beleeft

26 SEPTEMBER 13.30 U.

Lezing Vogelzang in de muziek
door Ton Oudshoorn

De bedoeling is dat de lezing het herkennen van een aantal vogelgeluiden vergemakkelijkt. En passant maak je ook kennis met een paar prachtige muziekstukken.

Dat vogelzang in de (klassieke en pop) muziek voorkomt, is algemeen bekend. Welke vogel precies wordt uitgebeeld, is echter vaak lastig te bepalen. Veel componisten hebben zich laten inspireren door vogels: soms om een sfeer, tijd of plaats te benadrukken, soms vanwege symboliek, maar meestal uit pure bewondering. Ongetwijfeld is de koekoek de door Europese componisten meest geciteerde vogel. Dit dankt hij aan zijn algemene voorkomen en aan het gemak waarmee zijn zang in composities is in te passen. Maar mede dankzij de Franse componist Olivier Messiaen wordt

praktisch elke Europese vogel wel ergens in een muziekstuk geciteerd

Ton Oudshoorn is uitgegroeid tot een expert op het gebied van vogelzang in de muziek. Sinds zijn pensionering, zo'n twintig jaar geleden, heeft hij zijn twee passies – vogels en muziek – samengebracht tot een specialisme. In zijn presentatie vergelijkt hij vogelgeluiden met muziekfragmenten en vertelt hij over het gedrag van de vogels en hoe dat in muziek tot uitdrukking komt. Ook bespreekt hij de rol van vogels in de muziekgeschiedenis en in volksverhalen. Tijdens de lezing horen de bezoekers steeds echte vogelgeluiden naast muziekfragmenten, wat een verrassend en levendig beeld oplevert.

24 OKTOBER 13.30 U.

Lezing Spinnen
door Caroline Elfferich

Spinnen, bij sommige roepen ze eindeloze verwondering op, maar bij de meeste mensen toch wel een afkeer. Voor kunstenaars een bron van inspiratie en voor sommige vaak ten onrechte gevreesd. Spinnen beschikken over bijzondere eigenschappen en vertonen verrassend gedrag. Hierdoor zijn ze heel interessant om te observeren. Dat is echter niet zo gemakkelijk omdat ze meestal een verborgen

leven leiden. Daardoor valt er veel te ontdekken als je met aandacht naar spinnen kijkt. Wist je dat in Nederland maar liefst 674 soorten spinnen leven? Tijdens de lezing komen verschillende aspecten van spinnen aan bod. Een aantal algemenere soorten die in de bebouwde kom voorkomen worden voor het voetlicht gehaald.

28 NOVEMBER 13.30 U.

Lezing door Philip Friskorn
Aldabra, Hell of a Paradise

Nauwelijks iemand weet waar Aldabra ligt en dat is nu juist de reden dat op en rond dit grootste atol van de Indische Oceaan de hoogste bio-diversiteit op aarde te vinden is. Aldabra ligt niet direct op een scheepvaartroute en dat is in het verleden de redding geweest van de reuzenschildpadden en veel andere diersoorten. Aldabra is eveneens zeer ontoegankelijk. Grote delen van de kust bestaan uit mescherp versteend koraal met een heftig deinende Indische Oceaan. De enkele zandstrandjes zijn bereikbaar als je eenmaal over het rif bent, maar direct achter het strand begint een ontoegankelijk gebied met weer mescherp koraal en ondoordringbaar struikgewas. Bij het zandstrand met pal-

men denk je aan een paradijs, maar eenmaal aan land gaat dit al snel over in een hel. Om die reden werd voor de titel van deze lezing gekozen. De ring van eilanden die Aldabra vormen omsluiten een lagune met een groot getijdenverschil. In dit getijdengebied groeien veel Mangroven. Alleen op Aldabra komen 13 endemische vogelsoorten voor, zoals de Heilige ibis en de Aldabra ral. Iedereen kent de Dodo, die lang geleden uitstierf door menselijk ingrijpen. Op de eilanden in de Indische Oceaan leefden ooit zes niet vliegende vogelsoorten, waaronder die bekende Dodo. Van de zes niet vliegende vogelsoorten is er maar één overgebleven... de Aldabra ral. Niet alles wat op Aldabra vliegt zijn

vogels, want de Vliegende hond is er ook redelijk talrijk. De vliegende hond is een fruiteter. Om een boek te maken voor het WWF vertrokken acht Foto Natura fotografen in 2005 naar deze eenzame en onbewoonde stip in de Indi-

sche Oceaan. Wat daar door het Aldabra Expedition Team in beeld werd gebracht komt naar voren in deze lezing over een bizarre expeditie.

WERKGROEPEN KNNV

Binnen KNNV Alkmaar-Den Helder zijn tien werkgroepen actief.

Voor de activiteiten van de werkgroepen kun je het beste de agenda van de website van KNNV Alkmaar-Den Helder raadplegen, want sommige activiteiten worden kort van te voren gepland. Voor meer informatie kun je de coördinatoren aanspreken.

Plantenwerkgroep. De Plantenwerkgroep gaat in de zomermaanden (mei-augustus) iedere dinsdagavond op pad, in de regel vanaf 19.30 uur, steeds op een andere locatie in de ruime regio rond Alkmaar.

Coördinator: Pieter Korstanje, vbs@regioalkmaar.knnv.nl

Mossenwerkgroep. De Mossenwerkgroep gaat in de wintermaanden onregelmatig op vrijdagmiddagen op pad vanaf 13.00 uur, steeds op een andere locatie. Ooit begonnen met alleen mossen wordt tegenwoordig ook naar korstmossen en paddenstoelen gekeken.

Coördinator: Pieter Korstanje, vbs@regioalkmaar.knnv.nl

Insectenexcursies. Insectenliefhebbers kunnen in het zomerseizoen mee gaan met de excursies die, afhankelijk van de weersomstandigheden (warm en droog), op onregelmatige basis en vaak kort van te voren worden gepland.

Coördinator: Pieter Korstanje, vbs@regioalkmaar.knnv.nl

Strandwerkgroep. De Strandwerkgroep gaat eens per maand op excursie, steeds op een andere plek, meestal in het weekend, aanvangstijd afhankelijk van getij.

Coördinator: Wilbert Kerkhof, kerkhof01@hetnet.nl

Paddenstoelenwerkgroep. De Paddenstoelenwerkgroep "de Noordkop" gaat van ongeveer half augustus tot eind november vrijwel iedere zaterdag op pad, vanaf 10.30 tenzij anders vermeld, steeds op een andere locatie. In februari en in april wordt een winter- en een voorjaarspaddenstoelen excursie georganiseerd..

Coördinator: Martijn Oud, mnaj.oud@upcmail.nl

Dinsdaggroep. Excursies op dinsdagmiddag, vanaf 13.30 uur, naar een afwisselende reeks locaties. Coördinator: Jannie Nijman, j.nijman66@upcmail.nl

Programma niet in agenda maar te zien op: <https://alkmaar-denhelder.knnv.nl/werkgroep/dinsdaggroep/>

Woensdaggroep. Excursies op woensdagochtend, vanaf 10.00 uur, naar een afwisselende reeks locaties. Coördinator: Joop de Wit, wal.wit@wxs.nl

Programma niet in agenda maar te zien op:

<https://alkmaar-denhelder.knnv.nl/werkgroep/woensdaggroep/>

Lezex. Zes keer per jaar organiseert de KNNV-IVN lezingen in Alkmaar (Wijkcentrum Overdie) en zes keer per jaar in Den Helder (de Helderse Vallei, alleen KNNV).

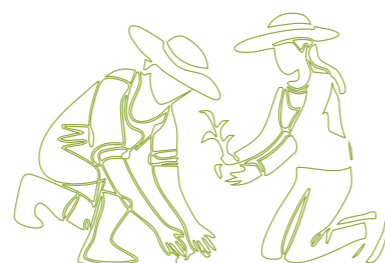
Coördinator: Ofra Carmi, communicatie@regioalkmaar.knnv.nl

Ijsvogelwerkgroep. De Ijsvogelwerkgroep legt ijsvogelwanden aan, onderhoudt die, en telt jaarlijks de broedgevallen. Verslag in het Veldbiologisch Jaarverslag.

Coördinator Rutger Polder, 1815jk232@hetnet.nl

Werkgroep Red de Hout. Red de Hout streeft ernaar om de Alkmaarderhout, het oudste stadspark van Nederland, definitief een beschermde status te geven. Inmiddels is Red de Hout, opgericht in 2016 onder de vleugels genomen van KNNV Alkmaar-Den Helder. Dit versterkt de positie van Red de Hout en betekent eveneens een bundeling van kennis en informatie. **Coördinator:** Johan Bos, voorzitter@regioalkmaar.knnv.nl

IVN WERK- GROEPEN

Werkgroep Mussenwerk

Werkgroep Mussenwerk verzorgt activiteiten voor scholen, buurthuizen, verzorgingshuizen en in wijken. Het gaat om natuurbeleving in de directe woon- en leefomgeving. Deze activiteiten worden het liefst buiten gedaan, rondom de school of in het dichtstbijzijnde park of gewoon in de wijk, onder schooltijd maar ook na schooltijd. De buitenactiviteiten worden afgewisseld met activiteiten binnen, zoals nestkastjes timmeren, dennenappels vullen met vet en zaad, kijken door een microscoop naar veren van vogels of vleugeltjes van een vlieg of een trekvogel maken die met echte veren is beplakt.

Contact: Thea Scheepe, mussenwerk@gmail.com

Werkgroep Natuurkoffer

De werkgroep Natuurkoffer heeft als doelstelling de natuurkoffer zoveel mogelijk en op verschillende plaatsen te presenteren.

De natuurkoffer "KIJK" zit boordevol ideeën om met ouderen, zonder de deur uit te gaan, toch de natuur te laten beleven. We passen de inhoud van de koffer aan het seizoen aan. Inhoud waarmee zintuigen kunnen worden geprikkeld en daarmee het geheugen.

De geur van verse dennennaalden, een bloeiende sering, het betasten van mos, takken, zand, het proeven van bramen, bessen of oud-Hollandse snoepjes. Er komen o.a. prachtige foto's uit de natuur op tafel met herkenbare beelden uit Noord-Kennemerland. Hierdoor worden de ouderen uitgenodigd vragen te stellen en hun verhalen te vertellen.

Deze natuuractiviteit wordt begeleid door IVN-natuurgidsen, samen met vrijwilligers en werknemers van verpleeg- en verzorgingshuizen.

Werkgroep Heemtuin Parnassia

De werkgroep Heemtuin Parnassia houdt zich bezig met beheer en onderhoud van de heemtuin rond het Parnassiagebouw. De werkgroep bestaat uit een tiental enthousiastelingen die regelmatig meedoen met de activiteiten in de tuin, zoals snoeien (vooral bramen), inventariseren en maaien. De Japanse duizendknoop blijven we

te lijf te gaan door ze uit te graven. Bij het maaien hanteren we de zeis om het riet uit de vijver te halen.

In 2024 is er een nieuw plan van aanpak gemaakt. Hoe houden we het kalkrijke en kalkarme deel in de tuin in stand? Dit plan zullen we waarschijnlijk moeten aanpassen i.v.m. de hoge waterstand in de duinen. Er is een nieuw pad gemaakt om Parnassia bereikbaar te blijven houden bij veel regen.

Het komende jaar willen we delen van de tuin afplaggen en omdat de vergrassing inmiddels ook een probleem vormt, van één maal naar twee maal per jaar maaien. Het beheer blijft een uitdaging!

E-mail parnassia@ivnnkl.nl

Werkgroep Kruidentuin Rekerhout

We zijn een enthousiaste groep van ongeveer 20 vrijwilligers (inclusief niet-IVN-leden) die de Kruidentuin Rekerhout onderhouden. De vrijwilligers komen niet alleen uit de omgeving van de Rekerhout, maar ook uit de wijde omgeving van Alkmaar.

We werken in kleine groepen, elke groep twee keer per maand, aan het onderhoud van de tuin. Per middag of avond zijn we ongeveer 2,5 uur bezig. De meesten van ons hebben geen speciale kennis, wij vinden het gewoon leuk om "nuttig bezig" te zijn in de natuur. Een aantal van ons hebben uitgebreide kennis van kruiden en geven leiding op het gebied van 'wat, waar, wanneer' met betrekking tot de planten.

Onze primaire doelstelling is om een leerzame en natuurrijke omgeving te creëren waar het publiek kan ontspannen en leren. Naast het onderhoud van de tuin zijn educatie en voorlichting een belangrijk doelen van onze werkgroep. Ga naar Kruidentuin Rekerhout voor meer informatie over de tuin en activiteiten.

E-mail: kruidentuin-rekerhout@ivnnkl.nl

KNNV Werkgroepen	coördinatoren
Planten	Pieter Korstanje 072-5622278 f2hheipie@hetnet.nl
Mossen	Pieter Korstanje 072-5622278 f2hheipie@hetnet.nl
IJsvogel	Rutger Polder 06 23181433 1815jk232@hetnet.nl
Dinsdag	Jannie Nijman 06 12586146 j.nijman66@upcmail.nl
Woensdag	Joop de Wit 06-51793094 wal.wit@wxs.nl
Strand	Wilbert Kerkhof 06-16642993 kerkhof01@hetnet.nl
Paddenstoelen	Martijn Oud 06-29299052 mnaj.oud@upcmail.nl

IVN Werkgroepen	contactpersonen
Redactie Blad	Ger Augustus blad@ivnnkl.nl
Heemtuin Parnassia	Irene Voorberg 06-13399934
Website / ICT	Henk Volbeda en Duco Roelofs- webmaster@ivnnkl.nl
ICT-aangelegenheden	Henk Volbeda ict@ivnnkl.nl
Strandwerkgroep	Johan Eilering 06-57880486
Natuurwerkgroep Dijk en Waard	Martin Kool dijkenwaard@ivnnkl.nl
Mussenwerk	Thea Scheepe mussenwerk@gmail.com
Natuurkoffer voor ouderen	Thea Scheepe 06-36201344
Wandelingen Westert en de Bleek	Cocky van Engen 072-5334948 westertbleek@ivnnkl.nl
Wandelingen Heiloo	Melvin Gischler 06-1726 8056
Wandelingen Wimmenum	wimmenumkl@gmail.com
Wandelingen Rekerhout	Paul Bannink rekerhoutwandelingen@ivnnkl.nl
Wandelingen Bergen NH duinen	Jos Bos: 06-15065249
Scholenwerkgroep	Floor van Splunder f.vansplunder@gmail.com boekingscholen@ivnnkl.nl
Vleermuizenwerkgroep	Lineke Barendregt linekebarendregt@upcmail.nl
Natuur/cultuurwandeling Bergen aan Zee	Henk Groenewegen bergenaanzee@ivnnkl.nl
Werkgroep IVN APP routes	Piet Singer natuurapp@ivnnkl.nl
Educatiewerkgroep	Joop Bons
Natuurgidsenopleiding	Marja Apeldoorn natuurgidsenopleiding@ivnnkl.nl
Kruidentuin Rekerhout	kruidentuin-rekerhout@ivnnkl.nl
Bibliotheek Parnassia	Joke Pruis, bibliotheek@ivnnkl.nl
Excursies 'Op maat'	Henk Groenewegen boekingscentrum@ivnnkl.nl
Strandmonitoring (SMP)	Marijtje de Wit marijtjedewit@hotmail.com

MAANDELIJKSE IVN-WANDEL-EXCURSIES EN OVERIGE ACTIVITEITEN

- Zie ook: <https://www.ivn.nl/afdeling/noord-kennemerland/maandelijkse-wandelingen#wandelingenmenu>
- <https://alkmaar-denhelder.knnv.nl/>

ivn *beleef de natuur!*

Colofon

ISSN 2210-416X

Redactie

Ger Augustus

Wim de Groot

Emma van Andel

Keat Kho: vormgeving en productie

Printwerk: DrukwerkMax

De KNNV afd. Alkmaar – Den Helder is een vereniging met meer dan 300 leden die zich met enthousiasme bezig houden met de natuur in al haar verschijningsvormen.

Ze richt zich al 100 jaar op natuuronderzoek, natuurbeleving en natuurbescherming.

De moederorganisatie KNNV is een landelijke vereniging met meer dan 50 afdelingen.

Bestuur KNNV:

Johan Bos (voorzitter), 06-54637766; voorzitter@regioalkmaar.knnv.nl

Jeanette den Herder (secretaris), tel. 06-13126318; secretaris@regioalkmaar.knnv.nl

Mathijs Altena (penningmeester), penningmeester@regioalkmaar.knnv.nl

Pieter Korstanje (veldbiologisch secretaris), 072-5622278; vbs@regioalkmaar.knnv.nl

Ledenadministratie: Mathijs Altena ledenadministratie@regioalkmaar.knnv.nl

Beëindiging van het lidmaatschap voor het komende jaar dient te geschieden vóór 1 november van het lopende jaar.

Website KNNV: <https://alkmaar-denhelder.knnv.nl>

Contributie 2026: € 38,00 (leden); € 15,00 (huisgenoten); € 21,00 (jeugdleden)

Bankrekening: NL55 INGB 0000 5194 35 t.n.v. KNNV afd. Alkmaar

Oprichtingsdatum: 19 april 1918; KvK: 37125280

IVN Natureducatie is een landelijke vereniging met 160 lokale afdelingen, ruim 30.000 vrijwilligers en een centrale professionele organisatie die de lokale afdelingen ondersteunt bij hun activiteiten. IVN laat jong en oud beleven hoe leuk, gezond en belangrijk natuur is.

IVN Noord-Kennemerland is een afdeling met meer dan 350 leden en zo'n 110 natuurgidsen. De afdeling organiseert natuurlessen voor scholen en voor ouderen (natuurkoffer), excursies (aan het strand, in de duinen, het achterland en stadsparken), wandelingen, exposities, thematische groencursussen en een natuurgidsenopleiding. Door deze laagdrempelige activiteiten maakt een groot aantal mensen kennis met de natuur en kunnen zij die natuur beleven.

Bestuur IVNNKL:

Voorzitter: Henk Groenewegen, 0623575780, voorzitter@ivnnkl.nl

Secretaris: Jan Pels, 0637293016, secretaris@ivnnkl.nl

Penningmeester: Heleen Dekhuijzen, penningmeester@ivnnkl.nl

Algemeen lid: vacature

Algemeen lid: Theo Noten, the.noten@planet.nl

Algemeen lid: Frank Elzas, frank@elzas.eu

Website IVN Noord-Kennemerland: www.ivn.nl/nkl

Contributie: leden €25,- huisgenoten €12,50 donateurs €17,-

Rekening ING: NL29INGB 0001 6674 13 (IBAN)

t.n.v. IVN afdeling Noord-Kennemerland

Oprichtingsdatum: 17 mei 1968; KvK: 40635172

Blad verschijnt 4 maal per jaar en is een uitgave van
KNNV afdeling Alkmaar – Den Helder
en IVN Noord-Kennemerland
Tweeëntwintigste jaargang, nummer 85
Indien onbestelbaar, gaarne retour aan:
Fabrieksstraat 28
1749 AW Warmenhuizen